UTENFOR-REGNSKAPET

Det lønner seg å investere i mennesker

Une Tangen
KS Forskning, innovasjon og digitalisering

Utenfor-regnskapet er utviklet sammen med Asker, Gausdal, Søndre Land og Telemark fylkeskommune

Felles mål:
Alle skal ha noe meningsfylt å gjøre – hver dag

- Snakke høyt om problemene
- Strategisk bruk av tilrettelagte arbeidsplasser – skreddersøm
- Livsmestringskurs for unge
- Samarbeid med næringslivet
- Samhandle på tvers
- Investere i mennesker

KOMMUNESPEILET
DE GODE HISTORIENE FRA KOMMUNE-NORGE

FORSKNING OG INNOVASJON

Supertankeren som snus i Søndre Land

1 av 3 unge i Søndre Land er ikke i arbeid. De har falt utenfor skole, utenfor arbeidslivet, utenfor det samfunnet som vi andre er en del av. Men nå er noe på gang – ting er i ferd med å snu.

Asker velferdslab handler om å gå fra saker til mennesker

Ordinær forvaltning

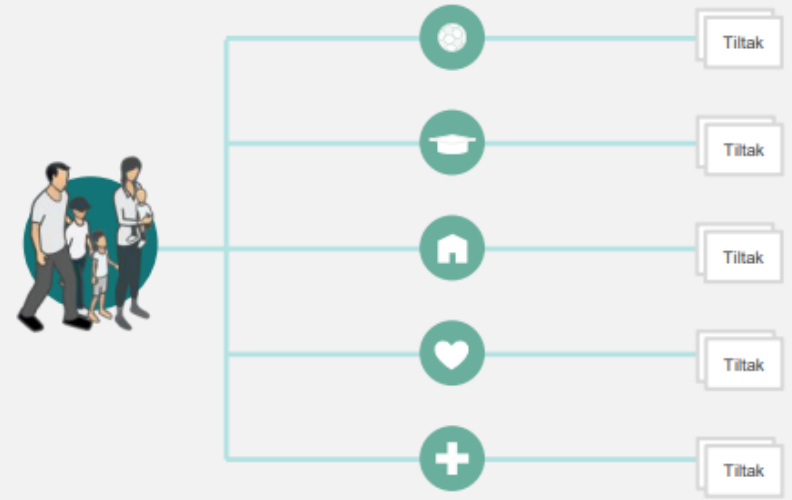

Innbyggeren har behov for tjenester fra kommunen → Virksomhetene vurderer behovet hver for seg → Virksomhetene iverksetter tiltak hver for seg

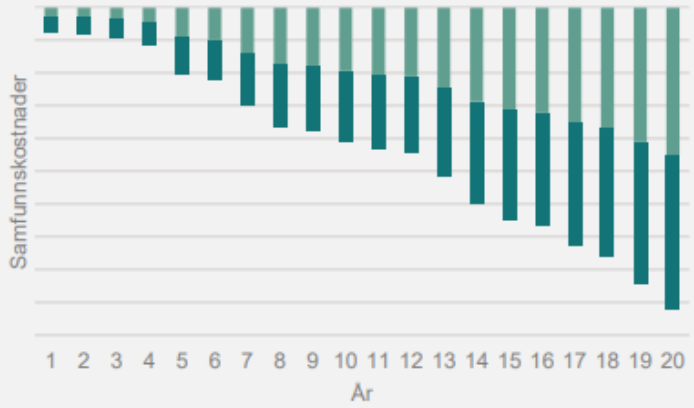

Grafene er illustrative

- "Akkummulerte" ikke-prissatte virkninger
- Akkummulerte prissatte virkninger

Velferdslab

Innbyggeren har behov for tjenester fra kommunen → 360° kartlegging og investeringsteamet lager en investeringsplan sammen med innbygger → Investeringsplanen gjennomføres og eventuelt justeres

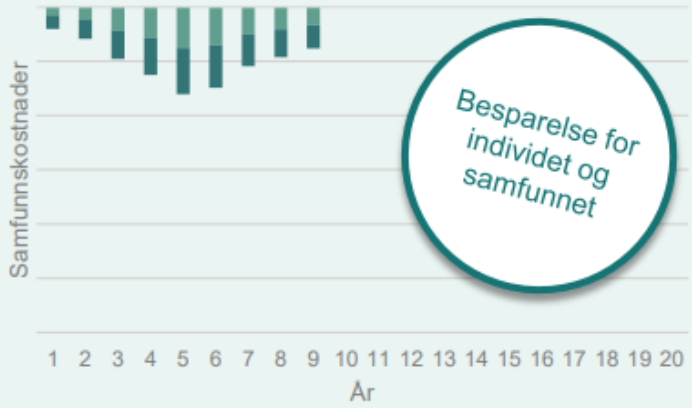

- "Akkummulerte" ikke-prissatte virkninger
- Akkummulerte prissatte virkninger

Hvordan kan vi ta oss råd til som samfunn – økonomisk og menneskelig – å ikke investere ekstra i utsatte barn og unge?

- KS har beregninger som viser at nesten en av fem personer mellom 18 og 59 år ikke er i arbeid eller i utdanning
- NAVs tall viser at 25 prosent av dem som fylte 25 år i 2017 hverken var under utdanning eller i arbeid
- Over ti prosent av barna våre lever i familier med vedvarende lav inntekt

Hva er Utenfor-regnskapet?

- Utenfor-regnskapet er en budsjettøkonomisk modell som beregner lønnsomheten av å *investere* i forebyggende tiltak

- Utenfor-regnskapet kobler forbruk av velferdstjenester, offentlige kostnader og inntekter som ikke tidligere har vært gjort i Norge. I modellen ligger omfattende økonomiske beregninger som kobler tverrsnittsdata fra SSB, Norsk Pasientregister og Kommunalt pasient- og brukerregister. Kostnader, inntekter og forbruk av offentlige tjenester sees i et livsløp

- Utenfor-regnskapet er koblet mot målgrupper som er sårbare og utsatte. Modellen beregner hvordan kostnadene og inntektene fordeler seg på ulike offentlige budsjetter – på tvers av forvaltningsnivåer og mellom ulike sektorer dersom vi ikke klarer å hindre utenforskap

- Utenfor-regnskapet sier *ikke* noe om effektene av tiltak som settes inn

Målgruppene i Utenfor-regnskapet er *ikke* tilfeldige

Målgruppe	Antall	Definisjon
Gjennomsnittet for befolkningen	3 987 155	Alle under 60 år bosatt i Norge i 2017
Barn i lavinntektsfamilier hvor barnet er norskfødt med innvandrerforeldre	(2004-2017) 99 585	Alle individer som i en alder mellom 0 og 15 år har vært i en lavinntektshusholdning. Koblet mot foreldres innvandringsstatus.
Barn i lavinntektsfamilier hvor en eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp	(1998-2018) 208 376	Alle individer som i en alder mellom 0 og 15 år har vært i en lavinntektshusholdning. Koblet mot om foreldrene har mottatt enten uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp
Unge som har står i fare for å ikke fullføre videregående opplæring på normert + 2 års tid	(1994-2016) 666 373	Elever på allmennfag/studiespesialiserende som ikke er registrert med videregående utdannelse 5 år etter opptak, og tilsvarende 6 år for elever i yrkesfag
Barn med hjelpetiltak i barnevernet	(2008-2017) 233 260	Alle som i en alder mellom 0 og 15 år er blitt registrert med hjelpetiltak
Barn som har foreldre med diagnose innen psykiske lidelser eller rusmiddelproblem	919 910	ICD-10, kategori F00-F99 eller ICPC2, diagnosegruppe 6 el. diagnosekapittel P
Barn diagnostisert med depresjon eller angst	72 200	ICD-10, kategori F40-F48 + F30-F39
Barn diagnostisert med adferdsvansker	132 227	ICD-10, kategori F90-F98

Kostnadene og inntektene i modellen

Sektor	Måleenhet	Kilde	Pris
Kriminalomsorgen	Kostnad per straffet	SSB	320 032
Skatteinnbetaling (Lønns- og kapitalinntekter og stønader)	Skatt på lønns- og kapitalinntekter + arbeidsgiveravgift + stønader	SSB	Skattesatser
Utdanning	Kostnad per elev (videregående opplæring og høyere utdanning)	SSB	158 200 (vgo) 142 665 (UH)
Overføringer (stønader)	Skattepliktige og skattefrie overføringer	SSB	Faktisk utbetalt
Kommunale helse- og omsorgstjenester	Gjennomsnittlig utbetalt refusjon per personer benyttet	Kommunalt bruker- og pasientregister	Varierer med aldersgruppe, tjeneste og målgruppe
Spesialiserte helsetjenester	Kostnad per episode og per liggedøgn	Norsk pasientregister og SAMDATA	Varierer med aldersgruppe, tjeneste og målgruppe
Barnevernstjenester	Kostnad per hjelpe- og omsorgstiltak	SSB	106 713 (hjelpe) 1 541 220 (omsorg)
Kostnader ved tiltaket		Fylles ut av brukeren	

Tankegangen i modellen

- Modellen tar utgangspunkt i livsløpskostnaden til en gjennomsnittlig person og livsløpet til en person i en av målgruppene i modellen.

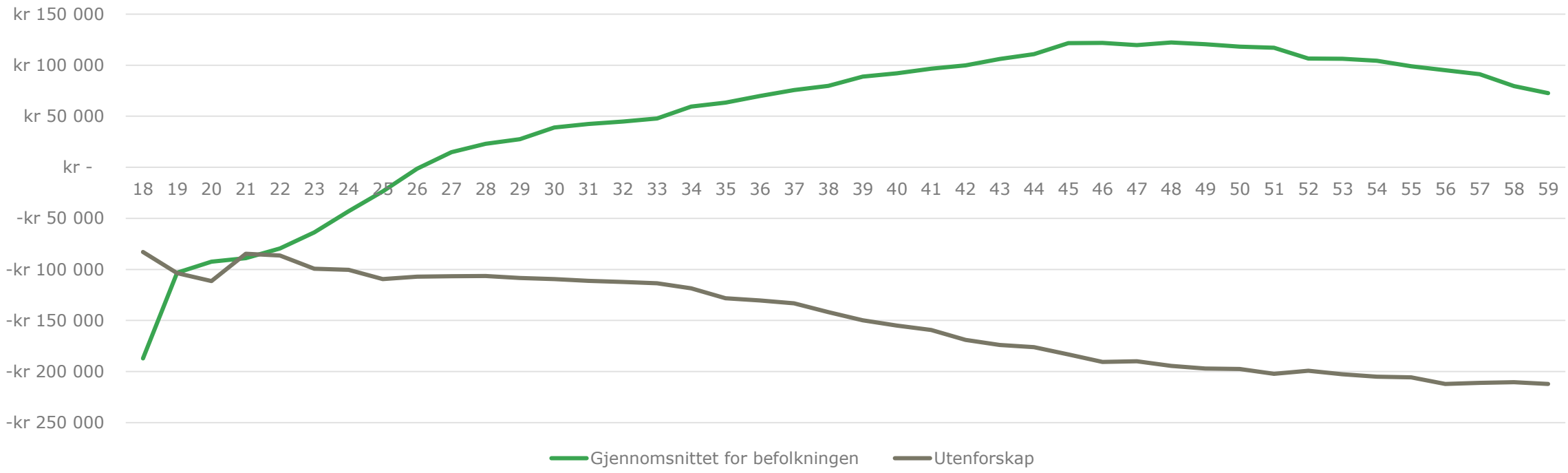

- Gevinsten ved å få en person i målgruppen til å bli som en gjennomsnittsperson er altså differansen mellom disse to linjene

Hva kan Utenfor-regnskapet brukes til?

- <u>Diskusjonsgrunnlag</u> på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer:

  Hvem har investeringen, og hvem får gevinstene hvis vi lykkes,
  og hvordan kan vi samarbeide (f.eks. samfinansiere) på nye måter?

- <u>Politisk beslutningsgrunnlag</u> som kan gjøre det enklere å investere
  i forebyggende tiltak

Generelt ser vi at personer i målgruppene i Utenfor-regnskapet har høyere forbruk av offentlige tjenester, og større overføringer enn den øvrige befolkingen (trygd og økonomisk sosialhjelp)*

*Registerdata for 2017 levert av SSB og Helsedirektoratet. Utgiftene og inntektene er beregnet i 2017-kroner

Merkostnader i millioner kroner pr år for målgruppen Barn i lavinntektsfamilier fordelt på områder i spesialisthelsetjenesten. Figuren viser hvor mye målgruppen forbruker sammenlignet med gjennomsnittet av befolkningen

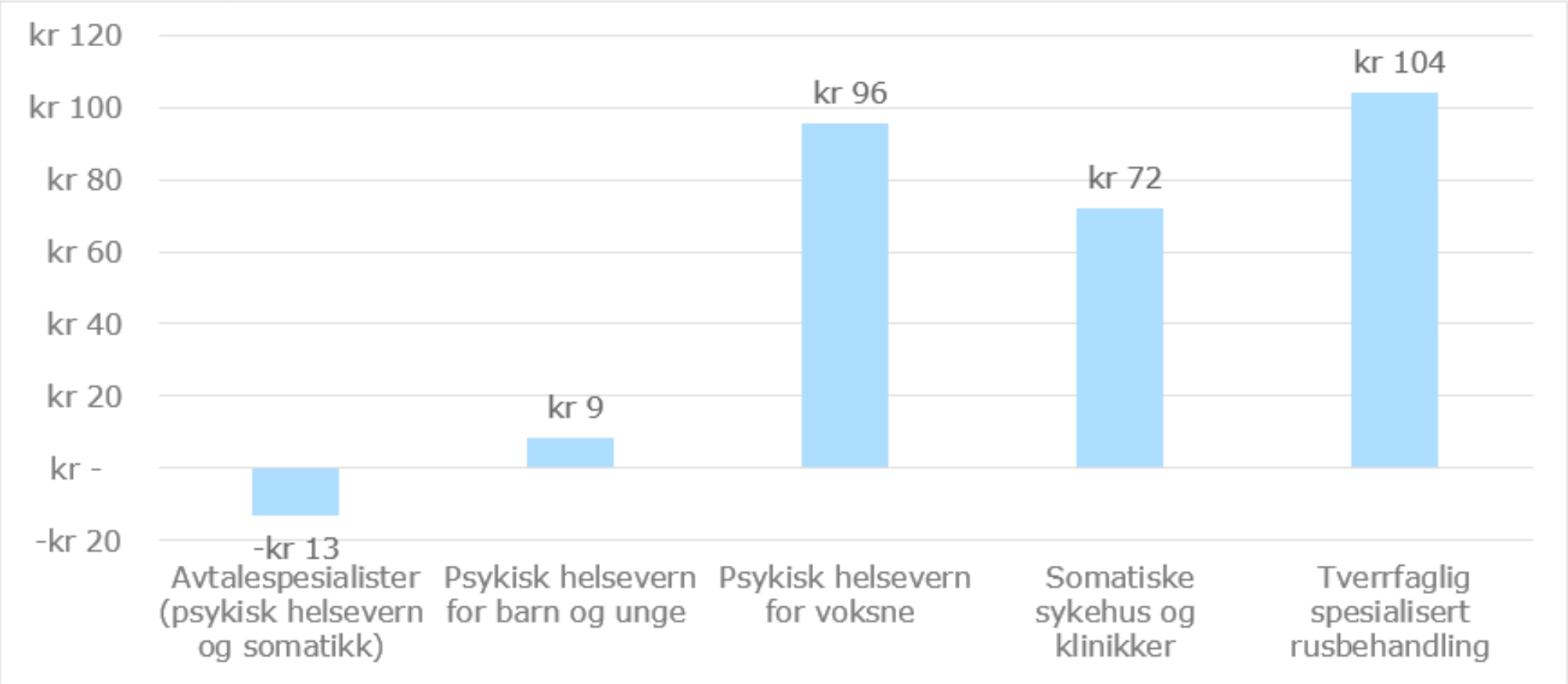

Merkostnader i millioner kroner pr år for målgruppen
Barn diagnostisert med angst eller depresjon

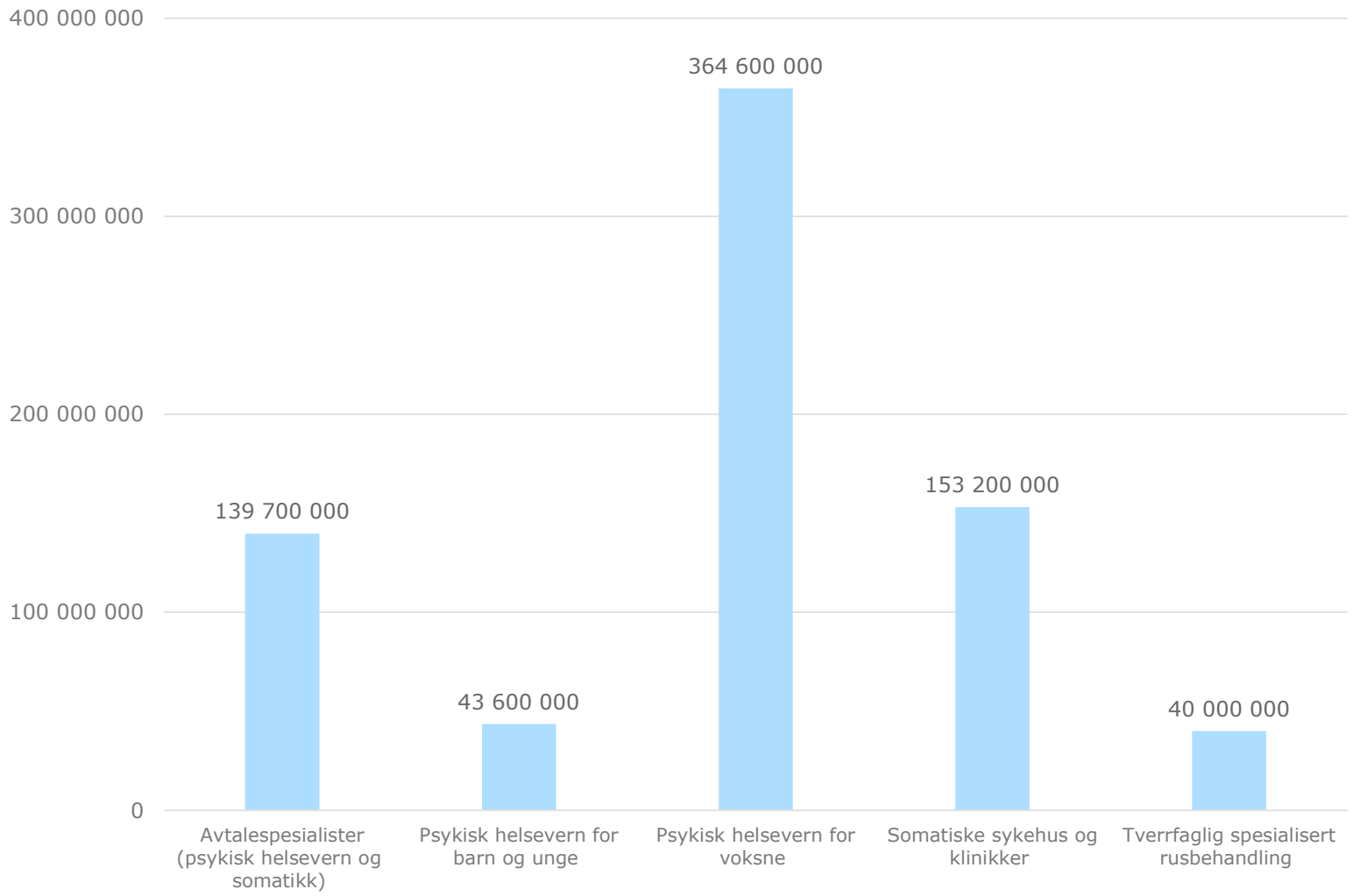

Utenfor-regnskapet

Utenfor-regnskapet er et verktøy for å vise hvor mye samfunnet potensielt kan spare på å forebygge fremfor å reparere, og på å investere i mennesker fremfor å se dem som en utgiftspost.

Hvorfor har vi laget Utenfor-regnskapet?

Vi vet at det lønner seg å forebygge. Og å investere i mennesker. Derfor har vi laget Utenfor-regnskapet, som tallfester hvor mye vi potensielt kan spare på å forebygge fremfor å reparere.

Kom i gang med Utenfor-regnskapet

Utenfor-regnskapet er en økonomisk beregningsmodell som er skreddersydd for bruk i kommunesektoren. Kom i gang med det forebyggende arbeidet - last ned Utenfor-regnskapet her!

Slik er beregningene gjort

Det ligger omfattende økonomiske beregninger bak Utenfor-regnskapet. Data er koblet sammen på en helt ny måte, noe som gir oss ny kunnskap om hva vi kan spare på å forebygge, når vi bør sette inn tiltak og hvem som har størst fare for å falle utenfor.

I denne fanen skal du definere målgruppen for tiltaket i din kommune. Det gjøres ved å velge den mest relevante målgruppen i hver kategori. Hvis du ønsker en utdyping av hvordan målgruppen er definert, klikk på det lille spørsmålstegnet ved siden av målgruppen: ?

VELG MÅLGRUPPE OG ALDERSGRUPPE I TILTAKET

Her velger du målgruppe. Med målgruppe mener vi hvilken gruppe barn tiltaket rettes inn mot. **Du kan kun velge en målgruppe.**

Målgruppe ?

- ○ Barn i lavinntektsfamilier hvor barnet er norskfødt med innvandrerforeldre ?
- ◉ Barn i lavinntektsfamilier hvor en av eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp ?
- ○ Unge som har står i fare for å ikke fullføre videregående opplæring på normert + 2 års tid ?
- ○ Barn med hjelpetiltak i barnevernet ?
- ○ Barn som har foreldre med diagnose innen psykiske lidelser eller rusmiddelproblem ?
- ○ Barn diagnostisert med depresjon eller angst ?
- ○ Barn diagnostisert med adferdsvansker ?

Her velger aldersgruppe for målgruppen. Du kan velge én eller to målgrupper, men vi anbefaler å velge én. ?
Hvis du krysser av i to bokser kan du kun velge aldersgrupper som kommer etter hverandre. For eksempel er det ikke mulig å velge gruppene 0-2 år og 10-12 år.

Aldersgruppe ?

- ☐ 0-2 år (Barnehage-liten)
- ☐ 3-5 år (Barnehage-stor)
- ☑ 6-9 år (Småtrinn)
- ☐ 10-12 år (Mellomtrinn)
- ☐ 13-15 år (Ungdomstrinn)
- ☐ 16-19 år (Videregående opplæring)

INPUTDATA

I denne fanen defineres hvilket tiltak målgruppen får. Skriv først et navn på tiltaket og deretter må den forventede suksessraten ved tilltaket defineres.

Hvis det er noe du er i tvil om, kan du finne utdypende forklaringer ved å klikke på spørsmåltstegnet ved siden av boksene ?

SPESIFISER TILTAKET FOR DEN VALGTE MÅLGRUPPEN: **Barn i lavinntektsfamilier hvor en av eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp**

Skriv et navn på tiltaket (frivillig - ikke nødvendig for beregningene)

DRØMMELØFTET ?

Her regner vi ut suksessraten. Suksessraten defineres som andelen som går fra å være en del av målgruppen til å være en del av "gjennomsnittet av befolkningen" som følge av tiltaket.

I de to boksene under skal det fylles inn hva den forventede suksessraten for tiltaket er.

Oppgi i prosent hvor mange av målgruppen som forventes å bli en del av "gjennomsnittet av befolkningen" uten tiltaket:	90 %	Her skal det stå et tall mellom 0 % og 100 %. ?
Oppgi i prosent hvor mange av målgruppen som forventes å bli en del av "gjennomsnittet av befolkningen" etter å ha mottatt/deltatt i tiltaket:	100 %	Her skal det stå et tall mellom 0 % og 100 %. ?
Suksessraten	10 %	

Forrige

Neste

I denne fanen skal tiltakets kostnader, antall deltagere og lengde fylles inn.

Hvis det er noe du er i tvil om, kan du finne utdypende forklaringer ved å klikke på spørsmålstegnet: ?

SPESIFISER STARTÅR OG ANTALL ÅR MED TILTAK FOR MÅLGRUPPEN: Barn i lavinntektsfamilier hvor en av eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp

Her skal det fylles inn når tiltaket gjennomføres for første gang, hvor lenge kommunen arrangerer tiltaket og hvor lenge hvert enkelt tiltak varer. Med hvor lenge kommunen arrangerer tiltaket menes hvor mange år kommunen arrangerer tiltak av denne typen. Hvis en runde med tiltaket varer et år, og tiltaket arrangeres i tre runder, skal det fylles inn tre år.

Tast inn årstallet tiltaket gjennomføres for første gang ? 2020 - Her skal det fylles inn det årstallet som tiltaket forventes å starte i, f.eks. 2019. OBS! Kan ikke starte tidligere enn 2019

Hvor mange år arrangerer kommunen tiltaket? ? 3 år - F.eks. fyller man inn "3" hvis kommunen totalt planlegger å være i gang med projektet i 3 år.

Hvor mange år varer hvert enkelt tiltak? ? 1 år - Her fyller man inn hele antall år. Skriv f.eks. "1" hvis tiltaket strekker seg over 1 år eller mindre for deltagerne.
Innsatsens varighet per gruppe forteller også når innsatsen har effekt.
En varighet på tre år og første år med innsatsen er 2019, forteller det oss at effektstarten, altså når innsatsen har effekt, er i 2022.

Her skal det fylles inn hele tall, f.eks. 5, hvis det forventes at 5 nye barn begynner på tiltaket det valgte året.

Fyll inn antallet nye barn/unge som hvert år forventes å begynne på tiltaket

	2020	2021	2022				
Antall nye barn/unge i tiltaket	40	40	40				

?

KOSTNADER KNYTTET TIL TILTAKET

Her skal det fylles inn de samlede forventede kostnadene for kommunen/fylkeskommune/stat for hvert år tiltaket kjører. Kostnader/utgifter skrives i positive tall.

Samlede kostnader i alt pr. år for tiltakene (NOK pr. år)

	2020	2021	2022				
Kommunen	300 000	250 000	250 000				
Fylkeskommunen							
Staten	100 000	100 000	100 000				

?

RESULTATER

I denne fanen vises resultatene fra beregningene til investeringsmodellen. I boksen under kan det velges hvilken periode beregningene skal lages for. Hvis det er noe du er i tvil om, kan du finne utdypende forklaringer ved at klikke på spørsmålstegnet: ?

Tilbake

Gå til den printvennlige versjonen

FYLL INN HVILKEN PERIODE ANALYSEN SKAL REGNES OVER

Her velges det hvilken periode analysen skal regnes over. Det kan minimum velges 4 år og maksimalt 40 år. Det kan med fordel kan velges en lang analyseperiode, da det her er mulig å se hvor lang tid det skal gå før projektet har "finansiert seg selv" (break-even). Merk at jo lenger tidshorisont, desto mer usikre tall.

For hvilken periode ønskes resultatene regnet for:

Startår	2020
Sluttår	2059

?

40 år

Den valgte målgruppen som ses opp mot gjennomsnittet av befolkningen er:
Barn i lavinntektsfamilier hvor en av eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp for aldersgruppen 6-9 år.

Med den valgte aldersgruppen og den valgte perioden resultatene ønskes regnet for, får man her aldersspennet 6 til 49 år.

Samlet nettogevinst for perioden 2020-2059

Denne delen viser den samlede nettogevinsten for tiltaket for den valgte perioden. En positiv nettogevinst betyr at tiltaket sparer aktørerne for verdiens beløp i løpet av hele analyseperioden sammenlignet med å ikke ha gjennomført tiltaket. Hvis tallet er negativt, sier modellen at tiltaket ikke lønner seg finansielt.

Videre forteller samlet nettogevinst oss hvor mye vi «sitter igjen med» etter å ha trukket fra alle kostnader. Den inneholder også utgifter til de som «ikke lykkes» (altså ikke går fra målgruppen til "gjennomsnittet til befolkningen). Når vi får en positiv nettogevinst forteller det oss altså at gevinstene fra de som lykkes overgår kostnadene til de som «ikke lykkes». Motsatt gjelder ved negativ nettogevinst.

Figuren viser den samlede nettogevinsten for alle aktørene, samt oppdelt på de tre aktørene.

	Samlet	Pr. deltager
I alt	**13 885 435**	**115 712**
Kommunen	4 938 013	41 150
Fylkeskommunen	291 657	2 430
Staten	8 655 765	72 131

Figur: Nettogevinst for tiltaket fordelt på aktører for tiltaket i 2019-kroner. Beregningen er gjort for en periode på 40 år.

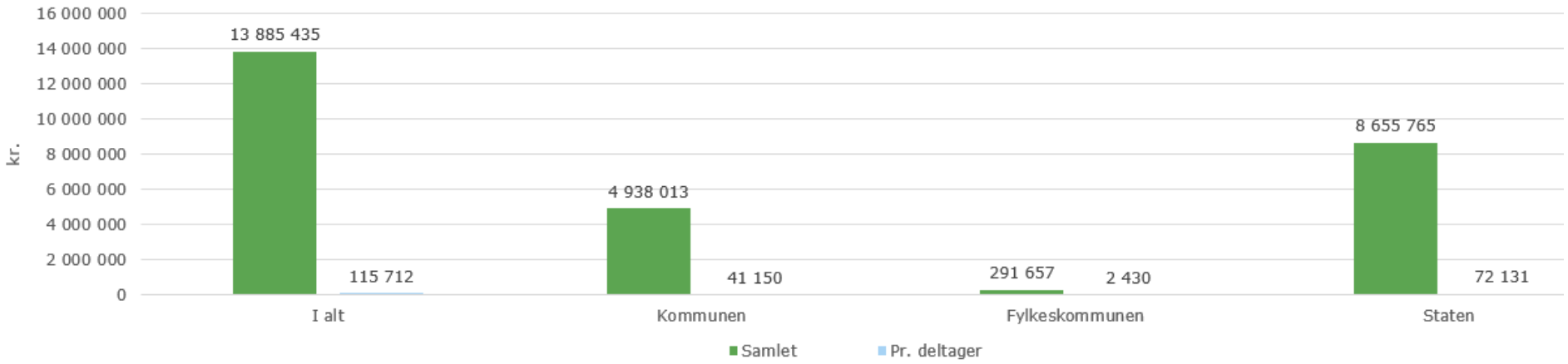

Konklusjon: *Tiltaket har en positiv nettogevinst. Det vil si at tiltaket har større fremtidige gevinster enn kostnader knyttet til implementering/arrangering av tiltaket og andre eventuelle fremtidige kostnader. Sett fra et budsjettøkonomisk perspektiv bør et slikt prosjekt gjennomføres, gitt at det ikke er andre prosjekt som er mer lønnsomme.*

Break-even analyse

Dette avsnittet viser en break-even analyse som forteller antall år det må gå før tiltaket betaler seg selv. Den blå streken indikerer samfunnets break even. I tabellen kan man se break even for de ulike forvaltningsnivåene.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
I alt	-384 615	-491 536	-366 183	285 231	954 298	1 634 950	2 332 930	3 044 487	3 761 465	4 489 338	5 170 993	5 756 322	6 181 050	6 430 906	6 552 285	6 604 582	6 671 415
Kommune	-288 462	-370 917	-295 341	146 785	596 116	1 048 752	1 508 651	1 982 193	2 468 320	2 960 920	3 412 428	3 780 660	4 032 325	4 171 695	4 236 278	4 258 930	4 273 682
Fylkeskommune	0	0	0	0	0	0	0	-12 326	-42 436	-82 994	-118 196	-126 680	-107 888	-70 659	-32 856	-4 896	16 148
Stat	-96 154	-120 619	-70 842	138 447	358 182	586 198	824 278	1 074 620	1 335 582	1 611 412	1 876 761	2 102 342	2 256 613	2 329 869	2 348 863	2 350 547	2 381 585

	Årstall	Antall år
Samlet break-even	2023	3

Figur: Break-even analyse

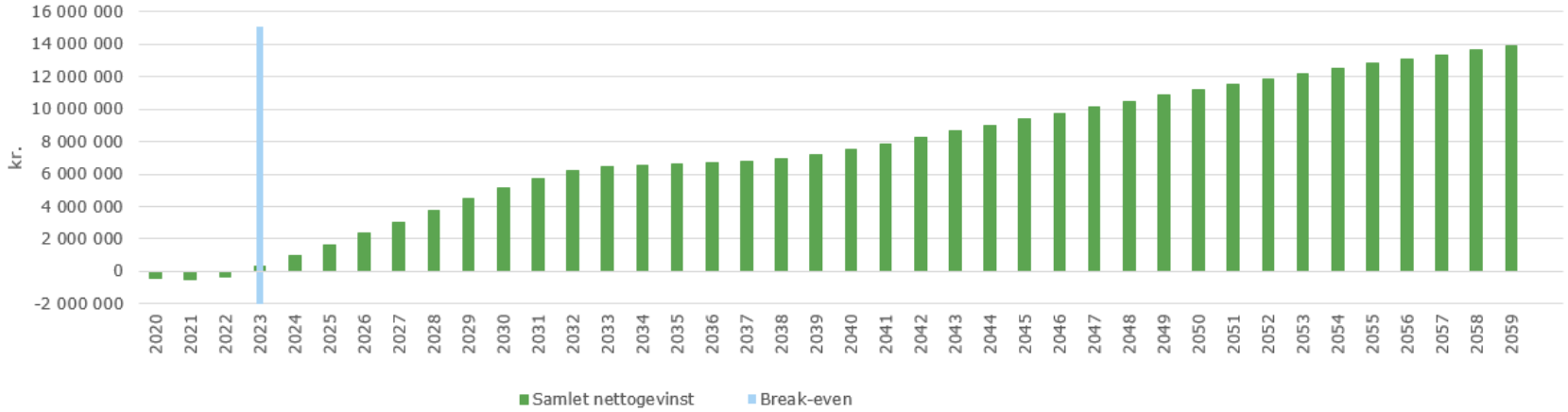

Konklusjon: *Vi ser av figuren at samfunnet samlet sett går i null i år 2023 (den blå vertikale streken). Dette betyr at tiltaket har gått i null etter 3 år.*

Nettogevinst delt opp på ulike tjenesteområder

	Samlet	Pr. deltager
i alt	**13 885 435**	**115 712**
Overføringer	4 097 385	34 145
Skatteinnbetaling	3 514 933	29 291
Helsetjenester	197 590	1 647
Utdanning	-985 664	-8 214
Kriminalomsorg	290 479	2 421
Barnevern	7 790 071	64 917
Implementering av tiltaket	-1 019 359	-8 495

Figur: Nettogevinst for ulike tjenesteområder

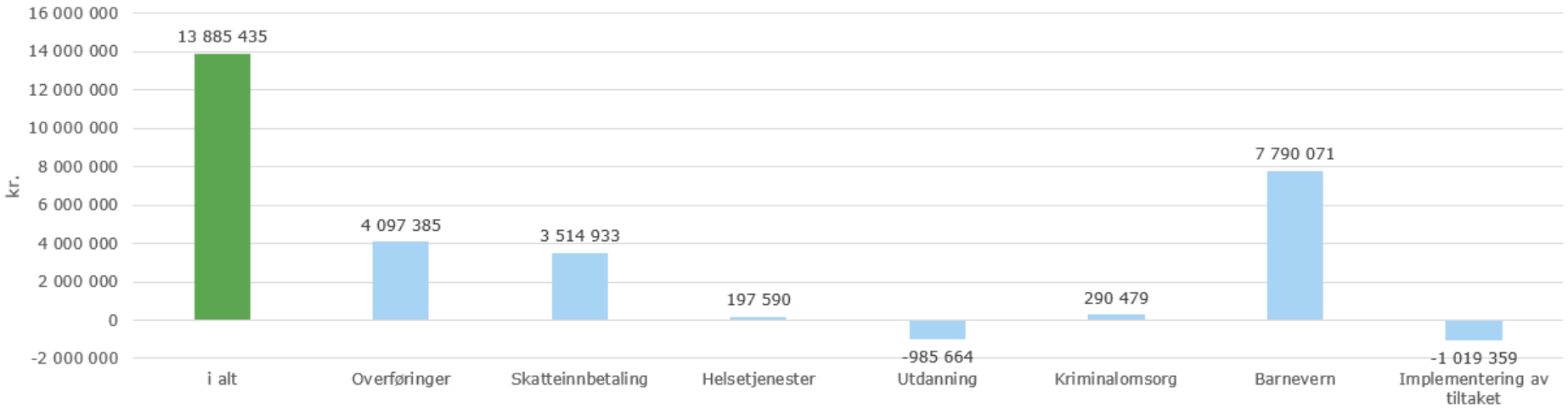

Det viktigste fremover

- Hvordan kan vi få NYE løsninger
  for barn og unge som vi vet står i risiko for å falle utenfor?

- Hvordan får vi snudd mer av ressursbruken i offentlig sektor fra reparasjon til forebygging?

Å forebygge utenforskap handler om mer enn å opprette en fritidsklubb på fredagene. Det vet kommunene, og mange satser nå tungt på tidlig innsats og forebygging på flere av livets arenaer – fordi det lønner seg.

Bydelsdirektør Øyvind Henriksen og nettverksleder Gustav Weiberg-Aurdal i samtale om hvordan det er best å forebygge utenforskap.
Foto: KS

Publisert: 04.07.2019

> *“ Vi har 600 barn som lever under fattigdomsgrensen. Det er 600 barn for mye ”*

I mai ble Utenfor-regnskapet lansert. De potensielle besparelsene ved å forebygge utenforskap er bevist, og kostnadene ved å la være er tegnet opp svart på hvitt, i kroner og ører. Hva nå?

- Det handler om å ta det hele et steg videre. Nå skal vi ta modellen i bruk, forteller Gustav Weiberg-Aurdal i KS.

Han leder et innovasjonsnettverk i regi av KS som skal jobbe med nettopp Utenfor-regnskapet, der kommunene sammen kan utvikle de mest effektive tiltakene for å forebygge utenforskap.

Les mer om Utenfor-regnskapet